

Mladá veda

Young Science

**Rozenkruciánska tradícia a slobodomurárske
hnutie v strednej Európe v 17.-18. storočí**

Are preschool children active enough?

Rozhovor s literárnym vedcom prof. T. Žilkom

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Jún 2014 (číslo 2)

Ročník druhý

ISSN 1339-3189

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Londýn 2013. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

doc. Ing. Peter Adamišin, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoja, Univerzita Karlova, Praha)

doc. PaedDr. Peter Čuka, PhD. (Katedra cestovného ruchu, Slezská univerzita v Opavě)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos, s. r. o., Prešov)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra veřejné ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

REDAKCIA

Mgr. Richard Nikischer (Sociologický ústav Akademie věd ČR, Praha)

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD. šéfredaktor (Katedra turizmu a hotelového manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredo európskych jazykov a kultúr FSŠ UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r.o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

ONDEKOVÁ, Marcela a Zuzana OČENÁŠOVÁ, 2012. *Čo ste chceli vedieť o rode a nemali ste sa koho opýtať. Príručka pre rozvojovú prax*. Bratislava: Nadácia Pontis. 178 s. ISBN 978-80-968229-8-0.

S potešením som siahla po publikácii dvojice expertiek tretieho sektora Marcely Ondekovej a Zuzany Očenášovej s názvom *Čo ste chceli vedieť o rode a nemali ste sa koho opýtať*. Autorky majú za sebou množstvo skúseností s problematikou rodu na medzinárodnej, praktickej i akademickej úrovni. Podujat' sa na vysvetlenie rodovej problematiky považujem v našich podmienkach za neľahkú úlohu. Podtitul *Príručka pre rozvojovú prax* naznačuje na Slovensku skôr neznámu optiku rozvojového sektora. Štruktúra publikácie logicky člení text na dve časti, ktoré sú spracované v jednotlivých tematicky vymedzených kapitolách. Prvá časť sa stručne, ale zrozumiteľne venuje základným konceptom v súvislosti s rodom. Stavia na teoretických základoch a následne ich podkladá reálnymi príkladmi z praxe. Druhá časť sa venuje praktickému presadzovaniu rodovej rovnosti v práci a prostredníctvom 10 rozhovorov mapuje súčasnú situáciu slovenských mimovládnych organizácií. Poskytuje tak konkrétne inšpirácie pre prax. Zoznam literatúry a náčrt doplnujúcich materiálov sú uvedené prehľadne na konci každej kapitoly. V celom diele využíva publikácia rodovo citlivý jazyk a to najmä na miestach, na ktorých sa snaží zvýrazniť, že daná problematika sa týka tak mužov ako aj žien. Prílišnému zovšeobecneniu sa snažia odborníčky vyhnúť prostredníctvom poukázania na konkrétne problémy, ktorými ilustrujú každodenné situácie. Autorky v jednotlivých častiach poukazujú na skutočnosť, že žiadna slovenská rozvojová organizácia nemá v súčasnosti vypracovanú rodovú stratégiu. Pripájam sa k názoru, že nezaujem o zmenu pramení predovšetkým z nepochopenia témy.

Časť prvá je rozdelená do troch kapitol. Prvá popisuje históriu feminizmu a z neho vychádzajúci pojem rod. Zaujalo ma najmä zmapovanie situácie na celom svete, a nie len európskej a americkej kultúry, na ktorú som bola zvyknutá z ostatných publikácií. Takéto široké ponímanie historického kontextu vo mne evokuje skutočne globálny pohľad autoriek.

Druhá kapitola sa snaží objasniť relevantné pojmy bez straty kultúrneho kontextu. Je to neľahká úloha, keďže sme obmedzené a obmedzené naším jazykom. Ťažiskom je pojem *rozvoj* (development, v zmysle medzinárodného rozvoja; odlišné vnímanie od humanitárnej pomoci, ktorá sa zameriava na odstraňovanie následkov) a *rozvoj* (v zmysle sektora, zaoberajúci sa prípravou politík, realizáciou rozvojových programov s cieľom zlepšiť kvalitu života ľudí). Následne sa autorky vyjadrujú k jednotlivým zaužívaným pojmom v medzinárodnom ponímaní rodovej rovnosti a ponúkajú svoj názor ku kvalite zákonov jednotlivých krajín. Tretia kapitola ponúka prehľad praktických dôsledkov rodovej nerovnosti



a to prostredníctvom pútavých kazuistík. Venuje sa siedmim témam. Menovite sú to *vzdelanie, práca, zdravie, spravodlivosť, klimatická zmena, sexuálna orientácia* a *šport*. Aj napriek zaujímavému výberu a spôsobu predstavenie jednotlivých kapitol som sa opakovane stretávala s pocitom prílišného vzdialenia sa slovenskej realite a akéhosi chýbajúceho premostenia na slovenský kontext na konci jednotlivých pasáží.

Druhú časť začínajú autorky empirickou štúdiou o rodovej rovnosti v slovenskej rodovej spolupráci. Objasnenie slovenskej situácie naznačuje dôvody nevyhovujúceho aktuálneho stavu. Slovenský rozvojový sektor, najmä jeho mimovládna časť, je do veľkej miery postavený na dobrovoľníctve a profesionálne sa mu venuje v organizáciách len malý počet zamestnankýň a zamestnancov. Organizácie sa do veľkej miery spoliehajú na vedomosti a znalosti miestnych pomerov svojich partnerov, pričom uprednostňujú partnerský a začleňujúci prístup.

V snahe o sprehľadnenie a zdôraznenie rozdielov definujú autorky trojstupňový model mimovládnych organizácií. Konkrétne „foundraiser“, „expertní partneri“ a „donori“ (pozn. delenie autoriek). Takéto definovanie považujem za prínos v snahe o lepšie porozumenie fungovaniu mimovládnych organizácií. Slovensko presadzuje kooperáciu na partnerskej úrovni. Naše organizácie sa venujú viac rozvojovým projektom zameraným na zníženie chudoby, vzdelávanie a zdravotnícke komunitné projekty, pričom typická je snaha o udržateľnosť realizovaných projektov. Podkapitola *Problémy rozvojového sektora* pomenúva slovenskú situáciu jasne - mladosť sektora, nestabilita financií; množstvo aktivít je zastrešovaných dobrovoľnícky, čo nevedie k stabilite a profesionalizácii sektora. A aj napriek tomu, že za ostatné roky u nás vznikla pomerne slušná praktická expertíza rozvojovej spolupráce, chýba teoretické zázemie.

Výsledky výskumu upozorňujú na aktuálny stav, kedy rozvojové mimovládne organizácie zo štúdie nevenujú téme rodovej rovnosti výraznejšiu pozornosť, žiadna z organizácií nemá rodovú rovnosť medzi hlavnými prioritami a aspekty rodovej rovnosti si účastníčky a účastníci uvedomovali až spätne. Predstaviťky a predstavitelia rozvojových organizácií často nereflektujú svoje vlastné stereotypy, napríklad o rozdelení mužských a ženských prác a pojem rodu si spájajú najmä so ženami a dievčatami a projektmi pre ne. Návrhy systematickej integrácie rodového hľadiska ponúka piata kapitola. Robí tak prostredníctvom príkladov z praxe a formou konkrétnych, jasných a stručných odporúčaní.

Celkovo môžem skonštatovať, že publikácia ponúka ucelený prehľad o rodových kontextoch rozvojovej pomoci. Zapĺňa medzeru na trhu a umožňuje uvedomovať si problematiku vnímania a definovania rodu globálne. V neposlednom rade oceňujem aj voľbu príloh, dvojjazyčný index a zoznam spomenutých inštitúcií, o ktorých sa domnievam, že kompletizujú funkčnosť príručky. Publikáciu vrelo odporúčam každému, kto sa venuje rodovej problematike, mimovládnym organizáciám či rozvojovej praxi na študentskej úrovni alebo v praxi.

Mgr. Danica Adamčíková

Autorka pôsobí ako externá doktorandka odboru sociálna práca na Filozofickej Fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Vo svojom výskume sa venuje rodovým aspektom porúch príjmu potravy.